

A könyvtáraknak kerülniük kell az átlagolvasónak körülményes szoftvereket. Ha gyakori a technikára vonatkozó kérdés, az a technika saját hibaüzenetei miatt van, tehát: nem magyarázkodni, hanem lecserélni (legalábbis Amerikában).

/BOYER, Joshua: Virtual reference at North Carolina State: the first one hundred days. = Information Technology and Libraries, 20. köt. 3. sz. 2001. p. 122-128./

(Góth László)

Teleworking-kezdemények a német könyvtárakban

Az USA-t követve Németországban is mind divatosabbá válik a *teleworking* és a *teleworker* (2 millió munkahelyről van szó). Az angol megnevezések anyanyelvi változatai időközben ugyancsak megszülettek: a *Telearbeit* és a *Telearbeiter* a meghonosodás legbiztosabb jele.

Újabban a nagy munkamegosztással működő könyvtárak sem akarnak kimaradni a munkaszervezés e formájának kipróbálásából. Így már végiggondolták, hogy melyek azok a könyvtári munkafeladatok, amelyek bizonyos körülmények megléte mellett a teleworking bevezetésére alkalmasnak látszanak. Ezek nevezetesen:

- bibliográfiák, kulcsszavas indexek és katalógusok összeállítása;
- irodalomkutatás;
- koncepciók alkotása és referátumkészítés;
- propagandaanyagok kialakítása;
- publikációs tevékenységgel kapcsolatos feladatok;
- szövegszerkesztés;
- adatszerkesztés;
- programozás;
- weboldalak készítése;
- referenzszolgáltatások nyújtása a felhasználóknak (hot-line);
- fordítások készítése, kivonatolás;
- folyóiratok, újságok kiértékelése és dokumentálása;
- rekatalógizálás;
- „call-center”.

Teleworking alkalmazása csak akkor javasolható, ha kevés hagyományos dokumentum ide-oda szállításával jár, és teljesen autonóm módon elvégezhető munkákat tartalmaz. Ugyancsak követelmény, hogy a bizalmas információkat ne kezeljék így, illetve hogy a teleworker által produkált termék minősége valamiképpen (könnyűszerrel) ellenőrizhető legyen.

A teleworker otthonát fel kell szerelni a szükséges számítástechnikai és telekommunikációs berendezésekkel. Hogy ebből mivel rendelkezik a telewor-

kerjelölt, és mit vállal magára (általában kiegészítésként) az alkalmazó intézmény, az esetenként változik. A trend: az intézmény érdekelt abban, hogy a teleworking „kistafirozása” minél kevesebbe kerüljön neki.

Nem mindenki alkalmas arra, hogy teleworker legyen. Jó kommunikációs képességgel, kooperációs hajlammal, önállósággal, technikakezelő biztonsággal és – nem utolsósorban – foglalkozása és családi élete közötti egyensúly megteremtésére való alkalmassággal kell rendelkeznie.

A teleworking általánosabbá válását két veszély is kíséri. Az egyik: a teleworker elveszti személyes kapcsolatát társadalmi környezetével, ami pszichés bántalmakhoz vezet. A másik: a teleworking lehetőséget ad arra, hogy olcsóbb – pl. kelet-európai, ázsiai munkaerővel operáljon, aminek munkanélküliségi következményei lehetnek.

Elsőként a berlini szabadegyetem könyvtára próbálkozott e módszerrel két kisgyermekes anya félmunkaidős foglalkoztatása révén. A két hölgy lakásának számítástechnikai-telekommunikációs felszereltsége meglehetősen fejlett lévén, az intézmény sok minden beszerzésétől eltekinthetett, de még így is 8100 DEM-be került neki egy-egy teleworker munkahelye. A hölgyek a megoldással meg vannak elégedve, bár már nekik is hiányozni kezdenek a „színről színre” érzékelt kollégák.

A karlsruhei FIZ az ún. alternatív teleworkinggel próbált szerencsét. Ez a „meghatározott időt otthon” és „meghatározottat a munkahelyen” előíró megoldás alkalmasnak bizonyult a tájékoztató szolgálat munkájának hatékonyabbá tételére.

A Friedrich-Ebert Alapítvány berlini könyvtára a módszer olyan – elejétől végéig átgondolt – megvalósítására készül, amelyben:

- a munkatársak írásban fejtik ki, miért érdeklődnek a teleworking iránt;
- nem változik meg a teleworker és a munkáltató között a korábban fennállt jogviszony;

- csak a teleworking alternatív formájának megvalósítására nyílik lehetőség (az otthon és a könyvtárban eltöltendő időmegoszlás 50-50%-os);
 - nem módosulnak a korábbi fizetések;
 - a teljesítmények minőségének megítélésére nem létesül semmiféle külön ellenőrzés;
 - a munkáltató a teleworker otthonát ellátja a szükséges, a biztonsági és ergonómiai követelményeknek egyaránt megfelelő technikával.
- (E kísérletnek 2000 első felében kellett volna megvalósulnia.)

A szerző azzal fejezi be dolgozatát, hogy a teleworking a virtuális könyvtár megvalósulása felé tett jelentős lépés, ami végképp felszámolja a porosz „könyvtárhivalt”. Itt az ideje annak, hogy a cseh könyvtárak erre a munkakapcsolatok és eljárások radikális reformjával máris készülni kezdjenek.

/PILÁŘ, Jindřich: Zkusenosti s teleworkingem... v praxi nemeckých knihoven. = Čtenář, 52. köt. 9. sz. 2000. p. 248–250./

(Futala Tibor)

Miként válik életünkben közkeletűvé az elektronikus könyv?

Tegyük fel – veti fel a referált cikk szerzője a kérdést –, hogy hamarosan megoldódik az elektronikus papír és az elektronikus tinta valamennyi, eddig még meg nem oldott részkérdése. Mi lesz akkor?

A Rank Xerox cég mindenesetre mindkét vonatkozásban „több mint elképzeléssel” rendelkezik (vö. *Scientific American*, www.eink.com, www.sciami.com/1998/0998issue/0998techbus1.html). A cég szerinti elektronikus papír olyan vastagabb papírlapra vagy vékonyabb kartonra hasonlító plasztiklap, amely áttetsző fehér és fekete, pozitív és negatív töltésű félgömböcskére oszló gömböcskékkel van teleszórva. Ha a gömböcskék áram alá kerülnek, fehér és fekete pontthalmazt képeznek, azaz elektronikus tinta adódik ezáltal.

Az elektronikus papír és tinta csak kép- vagy szövegrögzítéshez igényel áramot: az áramforrás kikapcsolása után a szöveg stabil marad. S ha egyszer valami hasonlít a klasszikus papírra, adott a könyvvé szervezés lehetősége, sőt: a mobil könyvtárra történő fejlesztés lehetősége is. A memória nagysága könyvtári polcok nagyságrendjével vetekszik.

Az elektronikus papírra történő rögzítés gyorsasága teszi – a hagyományos újságokkal szemben, amelyek hírközlése kétnapos – az elektronikus újságokat valóban újsággá. Az interneten kiállított irodalom, főként enciklopédiák és szótárak sokasága vehető le az elektronikus papírra.

Ezek után egy sor kérdés adódik. Létezni fognak-e még ilyen körülmények között a klasszikus könyvtárak? Ha igen, a jelenlegiekhez képest milyen szolgáltatásokat fognak kínálni? Miként alakulnak át a hagyományos könyvtári tevékenységek? Milyen lesz az állománygyarapítás, az informálás, a kölcsönzés?

Úgy tűnik, hogy az elektronikus könyv közkeletűvé válását inkább az érdeklentétek és a jogi vonatkozások fogják késleltetni (ha egyáltalán), korántsem a műszakiak és a szervezésiek.

/LIPTÁK, Jozef: Dva dni po... elektronická kniha. = IT lib, 5. köt. 3. sz. 2001. p. 20–21./

(Futala Tibor)

Hogyan lehetne csökkenteni a dühkitörések és veszekedések számát, tompítani élüket?

Az emberközi kapcsolatoknak a kulturáltság korájában tartása tulajdonképpen életfogytiglani kaland és szüntelen kísérletezés. Ennek intenzifikálására mostanában annál is inkább szükség van, mivel a 21. század kezdetére különösen zaklatottá vált az emberi élet, s ebből következően egyre

gyakoribbak a dühkitörések, egyre megalázóbbak a veszekedések. A szóban forgó fejlemények alól a könyvtárak sem kivételek. Kollégák, beosztottak és vezetők, olvasók és könyvtárosok között ilyen módon keletkező konfliktusok növekvő számban fordulnak elő.